

Kalendarz (dla) tematyka (10)

Marek Zbiński

KALENDARZ
TEMATICA
 POZNAŃ

Czerwiec

1 VI

Mi 2614

O „ataku” stonki na ludową Polskę, za pośrednictwem „Trybuny Ludu”, oficjalnie poinformowało 1 czerwca 1950 r. Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych. Władze nie miały wątpliwości, że spowodowana przez Amerykanów plaga stonki wymierzona jest w ustrój socjalistyczny. Dwa dni wcześniej „TL” donosiła o trzech amerykańskich samolotach, które nocą zrzuciły ogromne ilości stonki ziemniaczanej na pola NRD. Stamtąd szkodnik miał dotrzeć do Polski.

2 VI

Indianie Północnej Ameryki zamieszkiwali początkowo głównie tereny współczesnego pogranicza Kanady i USA. Dopiero rewolucja cywilizacyjna, jaką było wejście w posiadanie konia przywiezionego na kontynent przez Europejczyków, spowodowała ich wielkie migracje na południe. Już wtedy dochodziło do pierwszych konfliktów między Indianami a kolonizatorami z Europy. Zaczęła się polityka asymilacji (a właściwie wynarodowiania) ludności indiańskiej: amerykańskie władze postanowiły poprzez rozparcelowanie terenów rezerwatów na indywidualne działki zniszczyć tradycyjną strukturę plemienną.

Pełnię praw obywatelskich, w tym do głosowania, Indianie otrzymali 2 czerwca 1924 r. dzięki American Indian Citizenship Act. Do tego przyczyniły się ówczesne organizacje indiańskie, ale także udział Indian w I wojnie światowej.

Mi 6051

3 VI

Mi 715

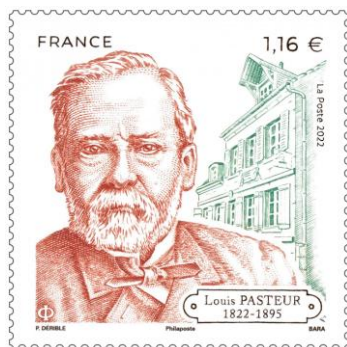

Na zlecenie Napoleona amerykański inżynier Robert Fulton zbudował okręt podwodny, który zaprezentował 3 czerwca 1801 r. w porcie w Breście. Po nurkowaniu mały żagiel nie był już potrzebny. Czteroosobowa załoga „Nautilusa” mogła przebywać pod wodą 4,5 godz. Projekt zakończył się jednak niepowodzeniem, wobec stwierdzenia Napoleona, że działania okrętów podwodnych są niehonorowe.

4 VI

Mi 8120

Instytut Pasteura jest prywatną instytucją naukowo-badawczą non-profit, założoną 4 czerwca 1887 r. w Paryżu z inicjatywy Akademii Nauk. Zajmuje się mikrobiologią, immunologią, zwalczaniem chorób zakaźnych oraz produkcją szczepionek i surowic. Nazwa tej instytucji pochodzi od jej założyciela Ludwika Pasteura, który w 1885 r. wyprodukował po raz pierwszy skuteczną surowicę przeciw wściekliźnie. Instytut ma liczne filie we Francji oraz wielu krajach świata.

5 VI

Mi 6466

Orient Express był luksusowym dalekobieżnym pociągiem pasażerskim stworzonym w 1883 r. przez belgijską firmę Compagnie Internationale des Wagons-Lits (CIWL), która działała do 2009 r. Pociąg przemierzał całą kontynentalną Europę, ze stacjami końcowymi w Paryżu i Stambule.

Orient Express wyruszył w swoją pierwszą podróż 5 czerwca 1883 r. z Paryża do Wiednia, ostatecznie docierając do Stambułu.

Mi W42

6 VI

Pierwsza reklama proszku „Persil” pojawiła się w prasie 6 czerwca 1907 r. W przeciwieństwie do stosowanych wcześniej związków chloru, nowa substancja wybielała pranie delikatnie, nie wydzielając nieprzyjemnego zapachu. Ułatwiło to znacząco pranie, uwalniając gospodynie domowe od wyczerpującego i czasochłonnego pocierania pranej bielizny.

7 VI

Mi 38

Państwo Watykan powstało 7 czerwca 1929 r., wraz z wejściem w życie traktatów laterańskich między kurią papieską a rządem włoskim. Watykan, mimo że zrośnięty z Rzymem, jest autonomicznym państwem. Posiada własny rząd, wojsko i policję, jak również walutę (euro watykańskie), banki i rozgłośnię radiową. Jest najmniejszym państwem na świecie; jego powierzchnia wynosi 0,44 km².

8 VI

Mi 366

W południe 8 czerwca 1457 r. król Polski Kazimierz IV Jagiellończyk wjechał uroczyście do Malborka. Zamek nie został zdobyty, ale wykupiony – wraz z Tczewem i Iławą – za ogromną sumę 190 tys. florenów (ok. 660 kg złota) od najemników broniących twierdzy, którzy, nie mogąc się doczekać zapłaty żołdu od Krzyżaków, zdecydowali się na tę transakcję.

Jednocześnie inną bramą z zamku uchodził w kierunku Królewca, który stał się nową stolicą państwa krzyżackiego, wielki mistrz Zakonu. Polska objęła Malbork we władanie na następne 315 lat.

9 VI

Mi 789

Kaczor Donald to jedna z najbardziej znanych postaci animowanych. Po raz pierwszy Donald Duck pojawił się na ekranach 9 czerwca 1934 r. w filmie „Mądra kurka” („*The Wise Little Hen*”). Od tego czasu przygody, mającego problemy z mówieniem, niezdarne kaczora, obserwujemy do dziś w licznych krótkometrażowych filmach z wytwórni Disney'a. Silny temperament i niezdarność sprawia, że Donald zawsze znajduje się w centrum wszystkich kłopotów.

10 VI

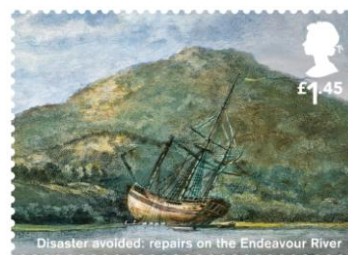
Mi 10730

Pierwsze skuteczne zastosowanie kodu SOS nastąpiło 10 czerwca 1909 r. Zbawienny sygnał nadano z brytyjskiego liniowca „Slavonia”, który rozbił się na Azorach. Trzy lata wcześniej przyjęto sygnał SOS jako umowny sposób wzywania pomocy przesyłany kodem Morse'a. Gdyby nie SOS, w kwietniu 1912 r. z katastrofy „Titanica” nikt nie uszedłby z życiem. Nadanie sygnału pozwoliło ocalić 706 osób.

11 VI

Mi B 116

Wielka Rafa Koralowa została odkryta 11 czerwca 1770 r., kiedy brytyjski żeglarz James Cook na statku „Endeavour” przyptynał do Australii podczas swojej pierwszej wyprawy na południe i dotarł do tego cudu natury. Rozciągnięta na ponad 2300 kilometrów, składa się z ponad 3000 raf, 1000 wysp i wielu mielizn. Żyją tutaj nie tylko tysiące gatunków ryb, mięczaków, koralowców, ale też żółwie, delfiny, wieloryby, krokodyle i ptaki.

12 VI

Mi 1242

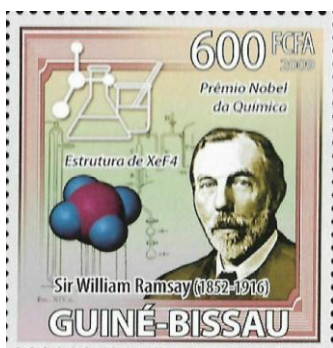
Urzędnik leśny i wynalazca Karl Freiherr von Drais wyruszył 12 czerwca 1817 r. w pierwszą przejażdżkę swoją „maszyną do biegania” z rodzinnego Mannheim do oddalonego o ponad 7 kilometrów Schwzingen. Podróż tam i z powrotem zajęła mu około godziny. Jego drewniany rower biegowy pozabawiony był jeszcze pedałów i łańcucha.

Wynalazca nie zdawał sobie sprawy z faktu, że zrewolucjonizuje sposób poruszania się ludzi.

13 VI

Yv 2961

Podczas doświadczeń z ciekłym argonem William Ramsay został 13 czerwca 1898 r. zaskoczony jaskrawo-czerwonym blaskiem nieznanego dotąd gazu – neonu. Po wodorze, helu, tlenie i węglu jest piątym najpopularniejszym pierwiastkiem we wszechświecie. Prace Ramsaya nad izolowaniem neonu i innych gazów szlachetnych doprowadziły do opracowania nowej sekcji układu okresowego pierwiastków, a jego samego do Nagrody Nobla w 1904 r. Neon wykorzystywany jest w lampach jarzeniowych, w których świeci pod wpływem prądu elektrycznego.

14 VI

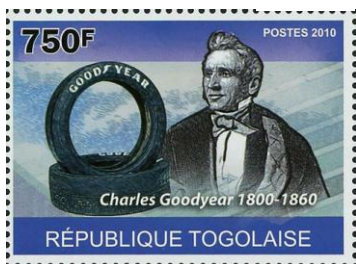
Kolej Warszawsko-Wiedeńska była pierwszą, którą Polacy zbudowali sami. Linia łączyła Warszawę z granicą zaboru austriackiego.

Jej pierwszy odcinek otwarto 14 czerwca 1845 r. Miał 327 km długości i 27 stacji. Tabor kolejowy składał się z 8 lokomotyw parowych opalanych drewnem, później węglem, 58 wagonów osobowych i 62 towarowych.

15 VI

Mi 3784

Europejczycy zainteresowali się kauczukiem stosunkowo późno, bo dopiero pod koniec XVIII wieku.

Możliwość ulepszenia kauczuku (wyliminowania np. nadmiernej lepkości) zainteresowała Amerykanina Charlesa Goodyeara. Połączył go z siarką w wysokiej temperaturze. Uzyskiwana w wyniku wulkanizacji guma zrobiła błyskawiczną karierę. Patent na swój wynalazek otrzymał 15 czerwca 1844 r.

16 VI

Mi 2879

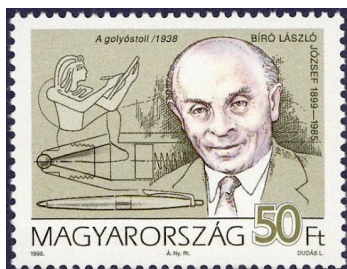
Ford Motor Company powstała w Detroit 16 czerwca 1903 r. dzięki inwestycji dwunastu biznesmenów. Henry Ford początkowo produkował niewielką liczbę samochodów, aż do debiutu „Forda T” (w latach 1903-1904 firma sprzedała 1750 egzemplarzy tego pojazdu), którego sukces przyczynił się do ogromnego rozwoju firmy na rynku amerykańskim i na całym świecie. Henry Ford wynalazł kilka pojazdów i na zawsze zmienił przemysł samochodowy, wprowadzając ruchomą linię montażową do ich produkcji.

Dwadzieścia lat później, 15 czerwca 1924 r., z linii produkcyjnej zakładów w Detroit zjechał 10-milionowy samochód Ford.

17 VI

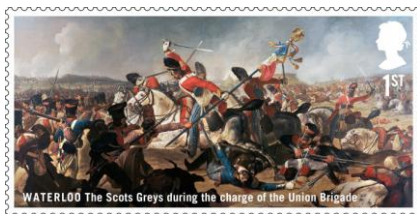
Mi 4387

Pracując jako dziennikarz, László József Bíró zauważył, że tusz używany w druku gazetowym szybko wysychał, pozostawiając papier suchym i bez smug. Po latach prób zaprezentował na targach w Budapeszcie w 1931 r. swój wynalazek – długopis. Opatentował go w Paryżu w 1938 r., dokąd uciekł przed prześladowaniami we własnym kraju. W czasie wojny uciekł do Argentyny, gdzie 17 czerwca 1943 r. złożył wniosek na swój długopis w amerykańskim urzędzie patentowym oraz podpisał licencję z armią brytyjską, której żołnierze, szczególnie lotnicy, docenili nowy wynalazek.

18 VI

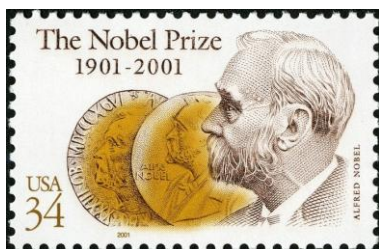
W bitwie pod Waterloo 18 czerwca 1815 r. Napoleon Bonaparte został ostatecznie pokonany przez połączone wojska brytyjsko-prusko-niderlandzkie. Bitwa zakończyła się sromotną klęską Napoleona, który stracił ponad połowę wystawionej armii – 22 tys. żołnierzy zostało zabitych bądź rannych, a 8 tys. dostało się do niewoli. W rezultacie bitwy cesarz Francuzów stracił tron i został uwięziony na Wyspie św. Heleny.

Mi 3753

19 VI

Mi 3444

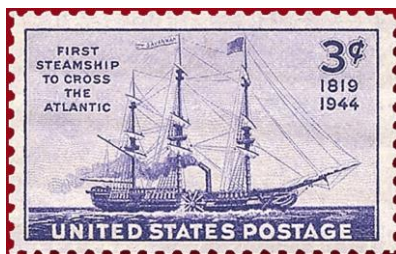

Alfred Nobel, na rok przed śmiercią, w 1895 r. napisał ostateczną wersję testamentu. Ustanawiał w nim nagrodę „dla tych, którzy w danym roku przynieśli największe korzyści rodzajowi ludzkiemu”. Mięło jednak kilka lat, zanim pierwszy raz rozdano nagrody jego imienia. Dopiero 19 czerwca 1900 r. egzekutorom testamentu udało się zarejestrować Fundację Nobla, która zarządza przekazanym jej majątkiem i wypłaca co roku słynną nagrodę.

20 VI

Mi 526

Pierwszy rejs SS „Savannah” rozpoczął z portu w Savannah w stanie Georgia. Choć statek miał miejsca pasażerskie, wyruszył w podróż bez pasażerów. Kiedy ukazał się koło wybrzeży Irlandii, myślano, że statek jest objęty ogniem. 20 czerwca 1819 r., po 29 dniach i 11 godzinach podróży, zawinął do Liverpoolu.

W czasie rejsu maszyna parowa napędzała statek poprzez boczne koła łopatkowe jedynie przez 83 godziny, gdyż był to jednak klasyczny żaglowiec z pomocniczym napędem parowym. Był to pierwszy w historii rejs transatlantycki statku z napędem parowym.

21 VI

Fi 789a

Główne założenia socrealizmu, czyli socjalistycznego realizmu, obejmowały promowanie ideologii socjalistycznej poprzez sztukę oraz ukazywanie życia społecznego i politycznego w sposób zgodny z ideami marksizmu i leninizmu. W sztuce radzieckiej doktryna socrealizmu obowiązywała od 1934, a w Polsce od 1949 r. Krajowa Partyjna Narada Architektów zakończona 21 czerwca 1949 r. przyjęła rezolucję, w której architekci zobowiązali się „do podjęcia walki o przełom w twórczości architektonicznej, o realizację architektury socjalistycznej”. Sztandarem jej symbolem stał się Pałac Kultury i Nauki im J. Stalina w Warszawie.

22 VI

Utworzenie 22 czerwca 1675 r. na dworze Karola II stanowiska astronoma królewskiego do kierowania Królewskim Obserwatorium Astronomicznym w Greenwich sprawiło, że stało się ono od 1884 r. najbardziej znanym obserwatorium na świecie. Przez jego dziedziniec przechodzi tzw. południk zerowy (ang. *prime meridian*), „rozdzielający” naszą planetę na część wschodnią oraz zachodnią.

Mi 993

23 VI

Mi 1116

130 lat temu, 23 czerwca 1894 r., w Paryżu powołano Międzynarodowy Komitet Olimpijski, który zorganizował w 1896 r. pierwsze po ponad 1500 latach przerwy igrzyska olimpijskie. Jego inicjatorem był arystokrata, podróżnik i miłośnik sportu Pierre de Coubertin, szef Unii Francuskich Stowarzyszeń Sportowych.

24 VI

Zapowiedziana 24 czerwca 1976 r. przez premiera Piotra Jaroszewicza podwyżka urzędowych cen żywności (m.in. mięsa o 69% i cukru o 100%), wywołała już następnego dnia falę strajków i protestów robotniczych w Radomiu, Ursusie, Płocku i wielu innych miastach, sfłunionych brutalnie przez ZOMO. Wydarzenia przyczyniły się do powstania KOR-u.

Fi 4100

25 VI

Mi 2081

Tęczowa flaga, w swojej pierwszej wersji składającej się z pasów w ośmiu kolorach (obecnie sześciu), po raz pierwszy publicznie została użyta na Paradzie Dnia Wolności Gejowskiej i Lesbijskiej w San Francisco 25 czerwca 1978 r. i stała się ogólnosiątkowym symbolem ruchu LGBT. Kolory oznaczają: czerwony – życie, pomarańczowy – uzdrowienie, żółty – słońce, zielony – naturę, indygo – spokój oraz fioletowy – duchowość.

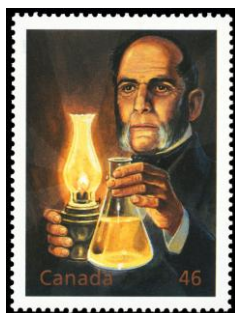
26 VI

Z okazji 15. rocznicy uruchomienia amerykańskiego mostu powietrznego, wprowadzonego 26 czerwca 1948 r., dwa dni po rozpoczęciu radzieckiej lądowej blokady Berlina Zachodniego, prezydent John F. Kennedy w wygłoszonym 26 czerwca 1963 r. przed ratuszem Schöneberg przemówieniu dla 400-tysięcznego tłumu mieszkańców miasta, wypowiedział słynne słowa „Ich bin ein Berliner” („Jestem Berlińczykiem”).

27 VI

Mi 1849

Sposób pozyskiwania nafty poprzez destylację ropy naftowej opracował jako pierwszy Filip Neriusz Walter – polski chemik, odznaczony Legią Honorową. Pierwszą lampę naftową skonstruował polski farmaceuta Ignacy Łukasiewicz w 1853 r. we Lwowie.

Za odkrywcę nafty pozyskiwanej z węgla uznawany jest kanadyjski lekarz i geolog Abraham Gesner. Rezultatem prowadzonych przez niego prac badawczych było odkrycie procesu rafinacji płynnego paliwa z węgla. 27 czerwca 1854 r. Gesner uzyskał amerykański patent na naftę wytwarzaną z węgla pod handlową nazwą „Kerosene”.

28 VI

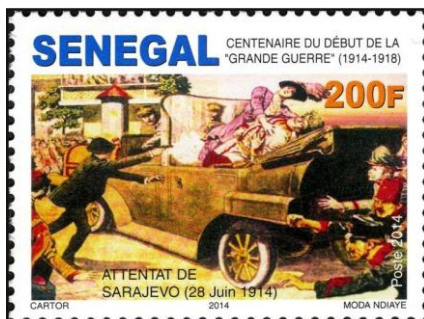
Mi 2217

Pod koniec czerwca 1914 r. miały odbyć się w Bośni wielkie manewry armii austro-węgierskiej, którymi miał pokierować osobiście cesarz Franciszek Józef. Z powodu choroby zastąpił go inspektor generalny c.k. sił zbrojnych arcyksiążę Franciszek Ferdynand, bratanek cesarza i następcą tronu.

Trasa przejazdu arcyksięcia i jego małżonki 28 czerwca 1914 r. była publicznie znana.

Jeden z zamachowców (17-letni Gavrilo Princip) w Sarajewie podbił do samochodu następcy tronu i oddał celne strzały. Franciszek Ferdynand został ranny w tętnicę szyjną. Druga kula trafiła jego małżonkę Zofię. Oboje zmarli kilka minut później.

Po zamachu Austro-Węgry chciały przeprowadzić śledztwo na terenie Serbii, jednak władze tego kraju nie udzieliły na to zgody. Miesiąc po zamachu Austro-Węgry wypowiedziały Serbii wojnę, co rozpoczęło działania krajów-sojuszników, które wypowiedziały sobie także kolejną wojnę.

29 VI

Fi 4101

Po krwawo stłumionych przez wojsko i milicję robotniczych protestach, znanych jako „Poznański Czerwiec”, premier Józef Cyrankiewicz, następnego dnia, 29 czerwca 1956 r., w wieczornym przemówieniu radiowym, powiedział m.in.: „Każdy prowokator czy szaleńiec, który odważy się podnieść rękę przeciw władzy ludowej, niech będzie pewny, że mu tę rękę władza ludowa odrąbie!”

W 25. rocznicę tamtych wydarzeń, uroczycie odsłonięto Pomnik Ofiar Czerwca 1956.

30 VI

Mi 2044

Tower Bridge, który swoją nazwę wziął od pobliskiej fortecy i więzienia Tower of London, oddano do użytku 30 czerwca 1894 r. Obie neogotyckie wieże mostu połączone są zawieszoną na wysokości 44 metrów nad lustrem wody kładką dla pieszych. Dzięki sporej wysokości, pod tym zwodzonym mostem mogły swobodnie przepływać nawet największe żaglowce.

